

**UCHWAŁA NR XLVIII/265/14
RADY GMINY SROKOWO**

z dnia 26 września 2014 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Srokowo na lata 2014 – 2017”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 9 lit. „h” ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym /tekst jednolity z 2013 r., poz. 594 z późn. zm/ w związku z art. 87 ust.3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami /Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm./

Rada Gminy Srokowo uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Srokowo na lata 2014 - 2017”, zaopiniowany pozytywnie przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Uchwałę wykona Wójt Gminy Srokowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Przewodniczący Rady Gminy

Aleksander Kamiński

**Program
opieki
nad
zabytkami
gminy
Srokowo
na lata 2014-2017**

grudzień 2013r.

Spis treści:

„Program Opieki nad Zabytkami Gminy Srokowo na lata 2014-2017”, zwany dalej **Programem** określa cele i kierunki działań, które powinny być podejmowane w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Istotą **Programu** jest wytyczenie zadań, które winny być realizowane w odniesieniu do wszystkich obiektów zabytkowych znajdujących się w granicach administracyjnych gminy Srokowo.

Program ma na celu:

- włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Gminy w Srokowie;
- uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami jako istotną częścią dziedzictwa kulturowego;
- rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- kreowanie wizerunku gminy poprzez eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych poprzez poprawę stanu wiedzy na temat roli i potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków współpracy z właścicielami i dysponentami obiektów zabytkowych poprzez wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi nakładów finansowych na ich opiekę, w tym w szczególności wdrożenie działań sprzyjających pozyskiwaniu środków;
- aktywne i skuteczne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego gminy oraz wspieranie aktywności lokalnej w zakresie poszanowania i ochrony zabytków;
- budowanie tożsamości oraz prestiżu gminy w oparciu o rolę i znaczenie dziedzictwa kulturowego;
- budowanie spójnej polityki ochrony zabytków w perspektywie wieloletniej oraz wdrożenie instrumentów finansowych wspierających działania właścicieli i dysponentów obiektów zabytkowych w zakresie prowadzenia prac remontowych przy obiektach zabytkowych.

Oczekiwany rezultatami powinna być poprawa stanu zachowania zabytków, wyeksponowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, społeczne i gospodarcze. **Program** dzięki podejmowaniu planowych działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami ma służyć szeroko pojętemu rozwojowi i promocji gminy, również w zakresie planowania przestrzennego, turystyki czy ochrony środowiska.

Głównymi adresatami **Programu** jest społeczność lokalna, bezpośrednio zainteresowana polepszeniem stanu zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego. Dotyczy to przede wszystkim obecnych oraz przyszłych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych, animatorów życia kulturalnego, lokalnych wspólnot, jak również władz samorządowych gminy, posiadających rzeczywiste instrumenty ochrony zabytków.

Z uwagi na fakt, że **Program** już z samej definicji określonej w ustawie jest dokumentem

lata) stanowi podstawę dla jego kolejnych modyfikacji. Stąd też zawarte w niniejszym dokumencie wytyczne winny obrazować zakres i główne kierunki działania, których treści stanowiłyby punkt odniesienia dla konstruowania jego kolejnych modyfikacji.

Program jest dokumentem o charakterze uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania wypracowanych przez władze samorządowe takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Srokowo, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych miejscowości.

I. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną opracowania **Programu** stanowią zapisy art. 87 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz. U. z 2003r., Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.), zwaną dalej **Ustawą**. Zapis w ust. 1 stanowi, że „(...) wójt (...) sporządza na okres 4 lat (...) gminny program opieki nad zabytkami”. Cele programu wymieniono w art. 87, ust. 2. Są to:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Opracowany **Program**, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmuje Rada Gminy w formie uchwały. Następnie ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji **Programu** Wójt Gminy sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia Radzie Gminy. Ustalenia **Programu** uwzględnienia się następnie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w miejscowych

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wymieniona wyżej **Ustawa**, która stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Określa ona przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa definiuje w art. 3 między innymi pojęcie zabytku (w pkt. 1), zabytku nieruchomego (w pkt. 2) i zabytku archeologicznego (w pkt. 4) w sposób następujący:

1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;

2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;

4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Zabytki nieruchome są to krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji.

Zabytki archeologiczne są to pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Uwarunkowania formalno-prawne w zakresie ochrony dóbr kultury określają artykuły 4, 5, i 6 oraz art. 18, 19 i 20 **Ustawy**. Art. 4 określa sposób sprawowania ochrony nad zabytkami przez organy administracji publicznej.

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;

2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;

3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;

4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę,

- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Zgodnie z art. 5 **Ustawy** opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6, ust. 1 definiuje przedmiot oraz formy ochrony zabytków. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (Dz. U. z 1998r. Nr 85, poz. 539)
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,

konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia”. Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem w ważnym interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7 ust. 1, pkt. 9 *ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) zostały określone zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Oprócz pkt. 9, odnoszącego się bezpośrednio do ochrony i opieki nad zabytkami, wymienione powyżej sprawy, niosą ze sobą ogromne możliwości związane z szeroko pojętą ochroną zabytków, a także umożliwiają nawiązanie formalnej współpracy z organizacjami, mającymi zapisaną w swym statucie opiekę nad zabytkiem. Ponadto uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w wielu innych obowiązujących ustawach, w tym:

- *Ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (t.j. Dz. U. z 2012r. poz. 647) precyzuje co powinno być uwzględniane podczas sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także ustalenia lokalizacji inwestycji celu publicznego. W interesującym nas obszarze w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym uwzględniania się „wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 1). W studium uwzględniać należy uwarunkowania wynikające ze: [...] „stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 10). Studium oraz plany zagospodarowania przestrzennego winny określać [...] „obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk, obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”. Istotne jest nałożenie na wójtów obowiązków zarówno zawiadomienia m.in. wojewódzkiego konserwatora zabytków o przystąpieniu do sporządzania studiów, planów zagospodarowania przestrzennego i występowania o opinie i wnioski, jak również opiniowania (studia) lub uzgadniania.

przy zabytku, ale również gromadzenie wiedzy o zabytkach, jej udostępnianie poprzez np. organizację wystaw, edukację społeczeństwa dotyczącą ochrony zabytków, uświadomienie istnienia odziedziczonych po dawnych mieszkańcach dóbr kultury, uwrażliwienie na wyjątkowy charakter tego dziedzictwa.

III. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Aktem prawa międzynarodowego dotyczącego ochrony i opieki nad zabytkami jest podpisana przez Polskę Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury. Prynypia dotyczące znaczeń, wartości dziedzictwa kulturowego zostały określone w następujących dokumentach:

- Karcie Ateńskiej (1933),
- Karcie Weneckiej (1964),
- Karcie Krakowskiej (2000),
- Nowej Karcie Ateńskiej (2003),
- Memorandum Wiedeńskim (2005), które stało się podstawą opracowania Declaration on the Conservation of Historic Urban Landscapes (Deklaracji dotyczącej konserwacji historycznych krajobrazów zurbanizowanych). Deklaracja została przyjęta podczas piętnastego walnego zgromadzenia państw stron konwencji światowego dziedzictwa UNESCO w Paryżu 20 października 2005r. (w Polsce obowiązująca od końca 2007r.).
- Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sporządzona dnia 17 października 2003r. (w Polsce obowiązująca od 16 sierpnia 2011r.).

Jako akty prawa międzynarodowego ratyfikowane stanowią źródło powszechnie obowiązującego prawa w Polsce, są częścią krajowego porządku prawnego (art. 91 ust. 1,2 Konstytucji).

W celu sprawnej i pełnej realizacji **Programu**, musi on uwzględniać wcześniejsze zapisy dokumentów strategicznych szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego. **Program** koresponduje z założeniami dokumentów programowych województwa warmińsko-mazurskiego oraz dokumentami krajowymi (na etapie tworzenia niniejszego **Programu**, starostwo powiatowe w Kętrzynie nie uchwaliło powiatowego programu opieki nad zabytkami).

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Dokumentem o fundamentalnym znaczeniu dla kwestii ochrony zabytków w Polsce są „*Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami*”, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury. W dokumencie tym czytamy m.in.: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska

publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki.(...) Zadaniem głównym polityki państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest stworzenie w najbliższych latach mechanizmów porządkujących tę sferę, dostosowujących ją do warunków gospodarki rynkowej zarówno poprzez niezbędne uzupełnienia i korekty legislacyjne, jak i poprzez zmiany organizacyjne obejmujące konieczne rozszerzenie zakresu działań istniejących instytucji, aż po zmiany w strategii i organizacji ochrony. Te niezbędne, wprowadzane na drodze ewolucyjnej, zmiany powinny z jednej strony nie dopuścić do utracenia dotychczasowego bezcennego dorobku Polski w dziedzinie ochrony, z drugiej umożliwić funkcjonowanie i rozwój tej dziedziny w Zjednoczonej Europie.(...) Celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”.

Do opracowania *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami* przyjęto następujące tezy:

1. Uwarunkowania ochrony i opieki nad zabytkami: stan zabytków nieruchomych, stan zabytków ruchomych, stan zabytków archeologicznych, stan zabytków techniki, pomniki historii i obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO, stan służb konserwatorskich, stan opieki nad zabytkami, stan uregulowań prawnych;
2. Działania o charakterze systemowym:
 - powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa. Realizacja powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzenia pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące dobra kultury i natury;
 - wypracowanie strategii ochrony dziedzictwa kulturowego i wprowadzenie jej do polityk sektorowych;
3. System finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej;
4. Dokumentowanie, monitorowanie i standaryzacja metod działania – ujednolicenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych;
5. Kształcenie i edukacja: kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników;
6. Współpraca międzynarodowa: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

Na etapie tworzenia gminnego **Programu**, Rada Ministrów nie uchwaliła *Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami*, stąd uwzględniono jedynie omówione powyżej tezy.

Podstawowymi dokumentami strategicznymi szczebla krajowego dla omawianej problematyki są: *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013* i *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*.

Strategia opracowana dla całego obszaru Polski z określeniem spójnych działań realizowanych w regionach i przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004r. jest dokumentem, w którym w oparciu o analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych, a także wspólnoty Polski z Unią Europejską. Jego realizacja odbywać się będzie przez osiąganie celów cząstkowych. Głównym celem jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturowego regionów w Polsce. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie kultury.

W ramach opracowania zostały wyodrębnione główne zadania i priorytety w dziedzinie kultury na lata 2004-2013. Ochrona dziedzictwa kulturowego a w szczególności ochrona i rewaloryzacja zabytków zostały wyodrębnione jako jeden z pięciu obszarów strategicznych. W dokumencie pod nazwą *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020* położono nacisk na kompleksową rewaloryzację zabytków oraz ich adaptację na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne itp. a także na zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, inwentaryzację zabytków ruchomych i nieruchomych oraz promocję i budowę sieci informatycznych promujących kulturowe dziedzictwo regionów.

Dokumentem służącym wdrożeniu celu *Strategii* dotyczącego ochrony dziedzictwa kulturowego jest *Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”*, w którym wytyczone zostały strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków. Celem strategicznym Programu jest kompleksowa poprawa stanu zabytków oraz ochrona i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego w tym przygotowanie skutecznego systemu prawno - finansowego wspierającego ochronę i opiekę nad zabytkami.

W ramach realizacji celu strategicznego wyróżniono dwa priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo.
2. Edukacja i administracja na rzecz dziedzictwa kulturowego.

Działania realizowane w ramach Priorytetu 1. stawiają za cel poprawę stanu zachowania obiektów, ich adaptację i rewitalizację a także stworzenie warunków do wykorzystania ich atrakcyjności w turystyce oraz działaniach inwestycyjnych. Działania zakładają również poprawę warunków prawnych i organizacyjnych w zakresie dokumentacji i ochrony zabytków oraz stworzenie systemu zachęt dla jednostek zainteresowanych inwestowaniem w zabytki. W ramach realizacji Priorytetu 2. przewidziane są działania zmierzające do podnoszenia kwalifikacji kadr zatrudnionych w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego oraz działania edukacyjne, popularyzacja dziedzictwa kulturowego a także ochrona przed nielegalnym wywozem zabytków za granicę.

W celu wdrożenia tej strategii w dziedzinie ochrony zabytków w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego opracowano Programy Operacyjne. Programy ogłaszane co roku decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, stanowią podstawę do ubiegania się o środki resortu na zadania z zakresu kultury realizowane m.in. przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze.

Relacje Programu opieki nad zabytkami gminy Srokowo z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa

W 2000r. powstał wojewódzki dokument dotyczący ochrony dorobku kulturowego regionu. Jest nim *Strategia rozwoju kultury województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku*. Dokument ten stanowi rozwinięcie jednego ze strategicznych celów regionu, który brzmi: „Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego”. Głównymi założeniami, które stały u podstaw opracowania strategii rozwoju kultury były m. in. ochrona i konserwacja zabytków oraz ochrona krajobrazu kulturowego i kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego. Założenia pozwoliły określić trzy podstawowe obszary działania, dla których opracowane zostały cele szczegółowe, wśród nich - dla obszaru ochrona dziedzictwa kulturowego - m.in. prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego oraz ochrona krajobrazu kulturowego i kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego.

W dokumencie *Województwo warmińsko-mazurskie, Plan zagospodarowania przestrzennego*, który został opracowany w 2002r., wypracowano szereg zasad jakimi należy się kierować kształtując współcześnie przestrzeń i krajobraz kulturowy regionu. Zasady te uwzględniają konieczność pielęgnowania spuścizny powstałej na przestrzeni wielu stuleci, która w sposób bezsporny wpływa na atrakcyjne postrzeganie naszego regionu i podkreśla jednocześnie jego odmiennosć i wielokulturowość stanowiące jeden z podstawowych produktów turystycznych.

Podstawowe z tych zasad to:

- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego jako filaru turystyki;
- otoczenie szczególną troską obiektów zabytkowych o randze krajowej i międzynarodowej, a także obiektów o mniejszym znaczeniu, lecz decydujących o odrębności regionalnej;
- przywrócenie zespołom staromiejskim ich historycznego charakteru;
- zachowanie historycznej zabudowy wiejskiej z układem drożnym oraz zabytkowych założeń pałacowych, dworskich i parkowych;
- respektowanie w zagospodarowaniu przestrzennym bezkonfliktowego komponowania współczesnej zabudowy w przestrzeń historyczną.

Opracowana w 2005r. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-*

turystycznego. Działania, które mają zmierzać do osiągnięcia tego celu, a które jednocześnie uwzględniają w szerokim tego słowa znaczeniu zasobu kulturowego regionu to m. in.:

- badania możliwości rozwoju różnych form turystyki z uwzględnieniem oferty kulturalnej i sportowej;
- wyeksponowanie specyfiki i wypromowanie tradycji regionu;
- wybranie i wylansowanie najważniejszych produktów turystycznych regionu;
- opracowanie i realizacja programu wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej;
- promowanie nowych, mniej znanych turystycznie obszarów województwa;
- regularna informacja o ofercie turystycznej i kulturalnej.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2012-2015 został przyjęty uchwałą Nr XIII/240/11 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2011r. Myślą przewodnią opracowania jest uznanie potrzeby zachowania zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego za ważny czynnik wpływający na kształtowanie się tożsamości regionalnej i promocji turystycznej. Program ma określić stan, do którego należy dążyć w zakresie opieki nad zabytkami oraz wskazywać konieczne do wykonania zadania i sugerować sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych założeń organizacyjnych, finansowych, edukacyjnych, promocyjnych. Celem programu jest określenie zadań, jakie winny być realizowane w zakresie będącym przedmiotem programu. Zadania te określone są w odniesieniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego jako regionu administracyjnego. Nie odnoszą się jedynie do władz województwa, których bezpośredni wpływ na działalność chociażby instytucji sprawujących w różnej formie opiekę nad zabytkami jest ograniczony do pewnych wybranych instytucji. Rezultatem programu powinno być osiągnięcie odczuwalnej i akceptowanej społecznie poprawy w zakresie: stanu zachowania i utrzymania obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, szeroko pojmowanego zasobu dziedzictwa kulturowego oraz zachowania krajobrazu kulturowego. Istotnym jest, aby program realizowano przy współdziałaniu mieszkańców województwa, w różnych formach swojej życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub z użytkowania obiektów zabytkowych) zaangażowanych w opiekę nad zabytkami.

Warunkiem niezbędnym do realizacji zadań zapisanych w programie jest zespolenie i koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego, które można osiągnąć poprzez m.in.:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania województwa;

Spójność Programu z lokalnymi dokumentami strategicznymi i programami.

Z punktu widzenia gminy najważniejsze są zapisy prawa miejscowego. Ochrona zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy znalazła swoje miejsce w dokumentach o charakterze strategicznym dla gminy oraz opracowaniach wyznaczających kierunki polityki przestrzennej gminy: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów i dokumentów dotyczących ochrony przyrody. Zabytki i ich ochrona została szczególnie uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY SROKOWO, zwany dalej w skrócie ***Studium***,

jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy oraz planowany sposób zagospodarowania całego obszaru gminy i stanowi podstawę do opracowania przez wójta miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. ***Studium*** zawiera rys historyczny gminy ze zwiążą charakterystyką wartości historycznych, kulturowych, przestrzennych i krajobrazowych poszczególnych miejscowości. Dołączono też wypis zabytkowych obiektów oraz stanowisk archeologicznych. Głównym celem rozwoju gminy jest „poprawa poziomu życia mieszkańców poprzez pełniejsze wykorzystanie potencjałów do rozwoju funkcji gospodarczych (...). Nadrzędną zasadą, którą należy się kierować przy realizacji celów, jest maksymalne wykorzystanie, przy racjonalnej gospodarce, bogactwa zawartego w walorach przyrodniczo-krajobrazowych obszaru gminy”. Celami składowymi są m.in. „ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowanie ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru gminy” oraz „zachowanie ładu przestrzennego w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych.”

Studium uwzględnia problematykę środowiska kulturowego, w tym:

- stref ochrony konserwatorskiej,
- obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków,
- stanowisk archeologicznych w gminie,
- dwóch obszarów chronionego krajobrazu, który zajmuje ok. 47% powierzchni gminy oraz trzy rezerwy przyrody.

Zasady ochrony dóbr kultury na obszarze strefy ochrony krajobrazowej są następujące:

- 1) podporządkowanie na obszarze strefy wszelkiej działalności inwestycyjnej i gospodarczej ochronie wartości krajobrazowych;
- 2) zakaz zabudowy za wyjątkiem działań inwestycyjnych dopuszczonych ustaleniami

szczegółowym oraz odtworzeniem historycznego zagospodarowania;

3) stosowanie form tradycyjnych architektury lub harmonijnego nawiązania do tych form w zabudowie nowoprojektowanej. Szczegółowe warunki projektowania i realizacji dla działań inwestycyjnych i robót budowlanych dotyczących obiektów objętych ochroną prawną określą służby ochrony zabytków. Rozwiązania projektowe inwestycji wymagają uzyskania zezwolenia właściwych służb ochrony zabytków. Ochroną krajobrazu obejmuje się również naturalne ukształtowanie terenu i drzewostan otoczenia. Szczegółowe ustalenia ochrony krajobrazu powinny zostać umieszczone w uchwale.

W części dotyczącej ochrony dorobku kulturowego zapisano, że teren Srokowa i gminy wyposażony jest w znaczną ilość obiektów zabytkowych, które są świadectwem bogatej historii tych terenów. Świadczy o tym także załączona do części I **Studium** („Diagnoza uwarunkowań rozwoju”) historia jednostek osadniczych, wykaz obiektów zabytkowych oraz charakterystyka terenów poszczególnych miejscowości pod względem ich walorów kulturowych. Do niniejszego opracowania załączona jest mapka z rozmieszczeniem przestrzennym obiektów zabytkowych na terenie gminy.

Duża ilość obiektów zabytkowych w gminie stanowi potencjał do rozwoju turystyki krajoznawczej oraz zwiększa atrakcyjność obszaru dla innych form rekreacji. W posumowaniu tej części **Studium** podkreślono, że zasoby dorobku kulturowego stanowią podstawę do tworzenia współczesnych wartości kulturowych, ale wymagają znacznych nakładów na utrzymanie obiektów zabytkowych w odpowiednim stanie technicznym. Rozdział określający kierunki oraz zasady ochrony i wzbogacania środowiska kulturowego wyraźnie akcentuje, że znaczna ilość obiektów zabytkowych położonych w miejscowościach należących do obszaru kulturowego – Mazury, zabytkowe układy ruralistyczne, oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur powinny być zachowane i przystosowane do funkcjonowania w obecnych czasach pod nadzorem konserwatora zabytków. Będzie to możliwe po podjęciu przez samorząd działań w kierunku ich ochrony i zabezpieczenia dla przyszłych pokoleń oraz zwiększenia atrakcyjności gminy dla potrzeb turystyki. Koniecznym i niezbędnym działaniem winno być opracowanie wytycznych konserwatorskich i studium historycznego, po uzupełnieniu rozpoznania w tym zakresie przez służby konserwatorskie dla obszaru całej gminy, którego problematyka powinna obejmować następujące zagadnienia:

- zabytkowe układy wiejskie,
- strefy ochrony konserwatorskiej,
- cenne obiekty zabytkowej architektury, parki i cmentarze do bezwzględного zachowania,
- stanowiska archeologiczne.

Wytyczne konserwatorskie i studium historyczne powinno być w przyszłości wprowadzone do nowej edycji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Srokowo.

W procesie kreowania nowych wartości kulturowych, koniecznym działaniem jest stworzenie obrazu współczesnej wsi na Warmii i Mazurach. Postuluje się nawiązywanie do tradycji w nowej architekturze budynków, to jest:

- wysokość budynków do 1,5 kondygnacji, z użytkowym poddaszem;
- dachy dwuspadowe, o nachyleniu połaci ok. 45⁰, pokryte dachówką;
- tradycyjne ozdoby budynków, podcienia szczytowe, narożne, wypustowe, zdobienie okien i drzwi;
- kalenice budynków mieszkalnych równoległe do ulic.

Nowa zabudowa winna nawiązywać do istniejącej, z zachowaniem zabytkowych układów drożnych wsi.

Ogółem na terenie gminy Srokowo jest 63 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (dwa obiekty nieistniejące zaznaczone kursywą poz. 56 i 57 w załączniku nr 1), w tym układ urbanistyczny Srokowo z zabudową, 5 założeń dworsko-parkowych i pałacowo-parkowych, 8 parków krajobrazowych i dworskich oraz 4 stanowiska archeologiczne. Obiekty wpisane do rejestru zabytków z terenu gminy Srokowo stanowią załącznik nr 1.

W granicach administracyjnych gminy Srokowo znajduje się 174 obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Jeżeli chodzi o ich specyfikacje to przedstawia się ona następująco:

- budynki – 142, w tym 25 gospodarczych,
- zabytki techniki – 6,
- zespoły dworsko-folwarczne i folwarczne – 7,
- aleje przydrożne – 12,
- bruki uliczne – 6,
- kamień pamiątkowy z I wojny światowej – 1.

Gminna Ewidencja Zabytków stanowi element uzupełniający **Programu** i ma na celu wskazanie tych zespołów i obiektów zabytkowych, które mimo, iż nie zostały objęte rejestrem zabytków stanowią zasób o znacznych walorach kulturowych i historycznych miasta. Należy je tym samym otoczyć właściwą ochroną poprzez odpowiednie zapisy w **miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego** dotyczących m.in.: zachowania bryły, formy, kształtu i pokrycia dachu, kolorystyki elewacji oraz materiałów i wystroju architektonicznego, a także ujednolicenia form otoczenia. Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków nie wymagają uzyskania pozwolenia właściwych służb ochrony zabytków. Zgodnie z intencją **Ustawy** o ochronie zabytków zakres ochrony obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków powinien być określony zapisami miejscowego planu, a sam proces inwestycyjny winien podlegać uzgodnieniom z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

zabudowy i przekształcenia zagospodarowania przestrzennego terenów muszą uwzględniać wymogi ochrony i kształtowania ładu przestrzennego. Wymogi spełniane będą poprzez m.in. realizację nowej zabudowy z uwzględnieniem nawiązania kompozycyjnego do zabudowy istniejącej, która rozwiązaniami architektonicznymi nawiązuje do cech regionalnych. Przykładowo dla miejscowości leżących w północnej części gminy zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska, określa zapis mówiący, że obszar projektowanej zabudowy położony w zasięgu „Obszaru Chronionego Krajobrazu Jeziora Oświn” („OChK Jeziora Oświn”) jest terenem rolniczej zabudowy wsi gospodarstw indywidualnych oraz dwa obszary położone nad jeziorem Rydzówka. Teren charakteryzuje się wybitnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Dodatkową atrakcją stanowi fragment Kanału Mazurskiego stanowiący zabytek techniki. Na jeziorze Rydzówka znajduje się rezerwat przyrody obejmujący pięć wysp i półwysep, którego zadaniem jest ochrona miejsc lęgowych ptactwa wodnego oraz są to miejsca odpoczynku ptactwa przelotowego. Głównym powodem powstania rezerwatu były gniazda kormoranów i czapli.

Dla Srokowa, które stanowi granicę najdalszego zasięgu miast średniowiecznych w województwie, z zachowanym układem urbanistycznym (i wpisanym do rejestru zabytków), ustala się strefę konserwatorską „A” i „B”. Zapis **miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (m.p.z.p)** mówi, że „miejscowość posiada ukształtowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną. Usługi związane z obsługą ludności skoncentrowane są w centralnej części na obszarze Starego Miasta. Zabudowa mieszkalno-usługowa z plombami rezerw terenu obudowuje pierzeje ulic zabytkowego układu urbanistycznego rynku i przyległych uliczek. W poprzedniej edycji planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości zostały wyznaczone strefy ochrony konserwatorskiej, które obecny plan podtrzymuje. Ustala się strefę „A” – pełnej ochrony konserwatorskiej obejmującą obszar szczególnie wartościowy o dobrze zachowanej strukturze przestrzennej - do bezwzględnego zachowania, oznaczoną graficznie na rysunku planu obejmującą tereny o znaczących walorach kulturowych. Obowiązuje ochrona historycznej struktury przestrzennej i substancji architektonicznej – bezwzględny priorytet dla wymagań konserwatorskich. Konieczność opracowania planu rewaloryzacji. W ustaleniach realizacyjnych: wymóg uzgodnień wszelkich projektów z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Olsztynie”. W strefie tej obowiązuje:

- ochrona historycznego układu ulic i placów,
- ochrona historycznych podziałów parcelacyjnych bloków,
- ochrona historycznego sposobu zabudowy posesji,
- ochrona nawarstwień kulturowych w obrębie Starego Miasta.

Obiekty kubaturowe wpisane do rejestru zabytków podlegają ścisłej ochronie. Przedmiotem bezwzględnego zachowania jest wygląd architektoniczny budynku, jego detale i rodzaj

okiennych i drzwiowych wraz ze stolarką oraz kąt nachylenia dachu i materiał pokrycia. Wszelkie prace budowlane, które by wprowadzały zmiany w wymienionych elementach budynku oraz prace budowlane obejmujące teren parceli wymagają wcześniejszego zawiadomienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i uzyskania zgody.

Strefa „B” – częściowej ochrony konserwatorskiej obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymywania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. W ustaleniach realizacyjnych: wymóg uzgodnień planów realizacyjnych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Olsztynie. W strefie tej obowiązują następujące ustalenia:

- ochrona historycznego układu ulic i placów, tj. zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania i zabudowy,
- ochrona historycznej skali zabudowy, tj. zachowanie historycznych linii zabudowy oraz przekroju ulic i zadrzewienia, a także dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji urbanistycznej w zakresie skali i bryły zabudowy.

W wypadku zamiaru prowadzenia prac budowlanych w obiektach lub na terenie w granicach strefy, należy uzyskać zgodę Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który każdorazowo określi szczegółowe warunki prowadzenia prac.

W strefie „W” – ochrony archeologicznej wymagana jest konieczność wykonania obserwacji archeologicznych w każdym przypadku inwestowania w strefie „W” ochrony konserwatorskiej, wyznaczonej w części graficznej. W rejonie obserwacji stanowisk archeologicznych może zachodzić konieczność wykonania ratowniczych badań archeologicznych, a przed przystąpieniem do robót budowlanych należy uzyskać od odpowiedniego oddziału służb ochrony zabytków określenie wymaganego rodzaju i zakresu w/w badań. Działalność budowlana zlokalizowana w rejonie częściowej ochrony konserwatorskiej, podlega uzgodnieniu w fazie projektu koncepcyjnego oraz budowlanego z odpowiednimi służbami konserwatorskimi- w ramach obowiązujących aktualnie kompetencji. Uzgodnienia nie wymagają inwestycje sieciowe, które nie ingerują w w/w elementy chronione oraz inwestycje drogowe. Uzgodnieniu podlegają urządzenia nadziemne takie jak trafostacje i stacje redukcyjne gazu, zlokalizowane w rejonie częściowej ochrony konserwatorskiej.

Strefa „E” – ochrony ekspozycji obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów bądź obiektów zabytkowych. Każde wskazanie lokalizacyjne w tej strefie wymaga przeprowadzenia studiów krajobrazowych.

wszystkie zostały spolszczone. Gmina Srokowo funkcjonująca od 1974r. ma 12 sołectw, a liczba ludności wg stanu na 30.06.2011r. – 4228 osób.

We wczesnym średniowieczu rozciągało się tu terytorium pruskiego plemienia Bartów, pierwszych stałych mieszkańców tej ziemi. Zanim od strony Warmii i Sambii zaczęto systematyczną kolonizację Barcji, dokonano jej podziału na cztery części dla poszczególnych komturii. Omawiane tereny dzisiejszej gminy należały do komturstwa brandenburskiego prokuratorii barciańskiej, a północna część gminy do komturstwa królewieckiego prokuratorii gierdawskiej. Podział ten był konsekwencją zakrojonej na wielką skalę akcji osadniczej. Zaplanowana przez Zakon akcja osadnicza składała się z trzech etapów i początkowo miała charakter wojskowy. W pierwszym budowano strażnicę, następnie wokół niej lokowano tzw. dobra służebne będące bezpośrednim zapleczem strażnicy, a w trzecim etapie zakładano wsie czynszowe. Dobra służebne nadawano w lenno rycerzom pruskim, których można było natychmiast użyć do operacji militarnych. Mieli oni obowiązek służby wojskowej na każde wezwanie Zakonu. Z czasem nobilitowani przez Zakon otrzymali liczne nadania, stając się właścicielami okolicznych majątków i wsi (np. od imienia Prusa Rippe/Riplauken - wieś Ryplawki, Skando/Skandlack - Skandławki, czy imienia Goge/Gogelauks/Jäglack - Jegławki). W XVI w. niektórzy z Prusów otrzymali tytuł szlachecki. Na omawianym terenie jako przykład może być rodzina Packmor, która posiadała liczne dobra na terenach obecnej gminy Srokowo, np. Solankę, Ryplawki, Szczeciniak i Jegławki.

Po 1379r. kiedy zawarto z Litwą dziesięcioletni rozejm i nastąpił okres względnego pokoju zaczęto lokować wsie czynszowe, przede wszystkim na prawie chełmińskim, np. Leśniewo w latach 1380-90 czy Kosakowo w 1387r. Na omawianym terenie większość wsi czynszowych powstało na początku XV w. W tym samym wieku, po zakończeniu wojny 13-letniej, Zakon - najczęściej w zamian za zaległy żołd lub w dowód zasług w czasie tej wojny - nadawał rycerzom zaciężnym majątki, które dały początek późniejszym szlacheckim majątkom ziemskim. Samo Srokowo lokowano jako miasto 4.07.1405r. obok wsi o tej samej nazwie istniejącej w miejscu obecnej ul. Barciańskiej, którą z czasem nazwano Srokowskim Przedmieściem. Na początku miasto liczyło 46 domostw, rozlokowanych wokół centralnie usytuowanego rynku, a całość otoczona była wałami ziemno-drewnianymi z palisadami i trzema bramami wjazdowymi. Jediną budowlą murowaną był kościół, który oprócz funkcji sakralnych pełnił też rolę refugium.

Na przestrzeni wieków Srokowo wielokrotnie było ciężko doświadczane podczas konfliktów zbrojnych, najbardziej w czasie działań w 1657r., kiedy spalono całe miasto a ludność wycięto. Po odbudowie nastął kolejny okres zniszczeń w czasie wojen napoleońskich, po których zakończeniu, przez cały XIX w. Srokowo rozwijało się systematycznie. Dwukrotnie odnotowano większe zniszczenia wywołane przez wichury (w 1818r. nawałnica zniszczyła 10 kamienic i kilkanaście szop gospodarczych, a w 1831r. po uderzeniu pioruna spłonęło 13

następujące jednostki urbanistyczno-konserwatorskie, w obrębie których występuje historyczna zabudowa:

- obszar średniowiecznego układu przestrzennego z barokowym ratuszem i gotyckim kościołem oraz zabudową mieszkalną XIX/XX w. w tym obrębie,
- obszar XIX/XX-wiecznej zabudowy związany z dawnym przedmieściem (ob. ul. Barciańska) i drogami wylotowymi w kierunku Kętrzyna i Kałek,
- obszar historycznych majątków ziemskich i wsi na terenie gminy.

Z uwagi na to, że celem niniejszego **Programu** nie jest ani powtarzanie dostępnych treści dotyczących historii zachowanej zabudowy, ani też wartościowanie ich walorów historyczno-architektonicznych, dlatego też poniższy wykaz przedstawia najważniejsze i najcenniejsze zabytki i zespoły zabytkowe z terenu gminy i Srokowa:

1. Zespół Starego Miasta z zachowanym średniowiecznym układem przestrzennym
2. Kościół p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, wybudowany w XV w.
3. Budowle użyteczności publicznej: ratusz i budynek szkoły.
4. Założenie dworsko-folwarczne w Brzeźnicy i Kałkach, założenie dworsko-parkowe w Jegławkach, Kolkiejmach, Sińcu i Kątach.

Ochrona i opieka nad zabytkami, aby była skuteczna, powinna być realizowana w oparciu o rzetelną wiedzę dotyczącą ich wartości i znaczenia dla gminy. Równie ważną jest kwestia rozpoznania występujących problemów związanych m.in. ze stanem zachowania poszczególnych obiektów, reagowania na występujące zagrożenia, a co za tym idzie powstrzymania dalszej degradacji zabytków oraz ich otoczenia. Niniejsza, ogólna charakterystyka zasobu, przy uwzględnieniu powyższych uwarunkowań, ma na celu pomoc w sformułowaniu zadań i celów, które służyć będą realizacji działań na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego regionu.

Wg stanu na dzień 3 grudnia 2010r. (wykaz z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Olsztynie) w rejestrze zabytków nieruchomych gminy Srokowo jest 63 decyzji obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych. Nie oznacza to jednak, że jest tyle samo obiektów objętych ochroną, ponieważ niektóre decyzje obejmują zespoły zabudowy, składające się czasem nawet z kilkunastu obiektów (np. zespoły dworsko-folwarczne w Brzeźnicy). Tak więc liczba decyzji nie jest tożsama z liczbą obiektów wpisanych do rejestru. Należy także podkreślić, iż w rejestrze zabytków znajdują się także obiekty, które kwalifikują się do skreślenia z rejestru. Dwa z nich fizycznie nie istnieją (obora w Srokowie - bez podanego adresu - została rozebrana w latach 80. XX w., tak jak pozostałe z uwagi na warunki sanitarne, a drugi dom przy pl. Rynkowym 9, nigdy nie było takiego adresu), część obiektów zostały rozebrane do fundamentów i postawione na nowo z całkowicie zmienioną bryłą i elewacjami (są to budynki w Srokowie przy ul. Chopina 1, 2, 3 oraz pl. Rynkowy 13).

Natomiast ewidencję zabytków stanowią zarówno zabytki wpisane, jak i nie wpisane do rejestru zabytków.

Przypomnieć należy, że ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków w formie kart ewidencyjnych (art. 22 ust. 2 **Ustawy**), zaś ewidencję z terenu gminy prowadzi wójt w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art. 22 ust. 4). Obiekty zabytkowe nieruchome wpisane do rejestru oraz inne zabytki nieruchome ujęte w gminnej ewidencji zabytków a także parki kulturowe uwzględnia się w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art.19 ust. 1). Należy je tym samym otoczyć właściwą ochroną poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczących m.in.: zachowania bryły, formy, kształtu i pokrycia dachu, kolorystyki elewacji oraz materiałów i wystroju architektonicznego, a także ujednoczenia form otoczenia. Należy również zapewnić szczególny nadzór nad zamierzeniami inwestycyjnymi w obrębie i sąsiedztwie obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programu opieki nad zabytkami przez gminy (art. 21).

Rozpoznanie zasobów, stanu zachowania obiektów zabytków pozwala na wskazanie zagrożeń oraz sposobów reagowania w celu ochrony i powstrzymania degradacji zewidencjonowanych zabytków oraz ich otoczenia. Dlatego obiekty te ujęte zostają w **Programie** oraz wskazane do ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie działań na rzecz ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego podejmowane mogą być następujące działania, analogicznie jak w *Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami* (spójność):

- wspieranie badań historycznych, projektów edukacyjnych i edytorskich prezentujących i upowszechniających dziedzictwo kulturowe gminy Srokowo,
- opracowanie i publikowanie monografii gminy Srokowo, a także materiałów dokumentujących i popularyzujących dziedzictwo oraz krajobraz kulturowy,
- utworzenie na terenie gminy parku kulturowego „System obronny w postaci wałów i rowów w okolicy leśniczówki Marszałki”.

Praktycznym wykorzystaniem zasobów dziedzictwa kulturowego są m.in. rozwój turystyki, działania edukacyjne i promocyjne:

- tworzenie portalu internetowego, aktualizowanego na bieżąco, o wielowątkowym profilu informacyjnym na temat dziedzictwa kulturowego regionu (m.in. możliwie pełne informacje turystyczne, informacje o bazach noclegowych, imprezach kulturalnych, galeriach, wystawach, działających stowarzyszeniach).
- opracowanie programu edukacyjnego dzieci i młodzieży przybliżającego poznanie swojej „małej ojczyzny” oraz wskazanie potrzeby ochrony krajobrazu kulturowego jako swoistego wyróżnika i świadectwa tożsamości regionalnej;

- wydawanie i dofinansowywanie wydawnictw poświęconych historii gminy, szlaków edukacyjno-turystycznych po zasobach dziedzictwa kulturowego;

Zabytki archeologiczne

Analizując zasoby archeologiczne gminy Srokowo oparto się przede wszystkim na wynikach badań w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (arkusze 12-71, 13-70, 13-71, 14-70, 14-71, 15-70, 15-71, 16-70, 16-71) przekazanych Urzędowi Gminy Srokowo przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Olsztynie w formie spisu stanowisk na poszczególnych obszarach AZP w układzie chronologiczno-funkcjonalnym wraz z mapami, na których zaznaczono lokalizacje i zasięgi stanowisk archeologicznych przy wykorzystaniu systemu określonych znaków graficznych. Spis zawiera ogółem 180 stanowisk archeologicznych (stan z dnia 07.09.2011r.), w tym cztery wpisane do rejestru zabytków (vide załącznik nr 1). Teren gminy Srokowo cechuje znaczne nasycenie stanowiskami archeologicznymi, bądź też pojedynczymi śladami świadczącymi o działalności człowieka na tym terenie na przestrzeni dziejów. Zarejestrowane stanowiska i ślady osadnicze prezentują szerokie spektrum chronologiczne poczynając od mezolitu/neolitu, aż po późne średniowiecze i czasy nowożytne potwierdzając ciągłość osadniczą na tym terenie.

Z uwagi na fakt, że uwzględnione również zostały wszelkie dostępne informacje o charakterze archiwalnym zawierające istotne treści dotyczące znalezisk archeologicznych z terenu gminy pochodzące głównie z szeroko pojętego okresu przed II wojną światową oraz będące efektem poszukiwań i opracowań badaczy niemieckich oraz niepewną lub nawet nieznaną lokalizację tychże stanowisk (na przekazanych przez WUOZ w Olsztynie mapach miejsca te oznaczono trójkątem równoramiennym bez wewnętrznego wypełnienia), przeto wskazana jest weryfikacja tychże stanowisk. Według archeologów niemieckich sprzed 1945r. najwięcej zabytków archeologicznych znaleziono w Leśniewie, Solance, Kosakowie, Jegławkach, Wilczynach i Srokowie. Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu gminy Srokowo znajdujących się w ewidencji Warmińsko-Mazurskiego Konserwatora zabytków w Olsztynie stanowi załącznik nr 2.

Dotychczasowy stan badań archeologicznych na terenie gminy Srokowo nie pozwala na określenie pełnej historii osadnictwa w pradziejach. Jedynie na podstawie odkryć przypadkowych oraz w wyniku badań wykopaliskowych określić można byłoby zarys osadnictwa na obszarze całej gminy.

Najstarsze, pojedyncze znaleziska to ślady osadnicze ludności koczowniczej (zbieracko-łowiecka) pochodzące z epoki określonej jako mezolit (8000-4500 p.n.e.), a zostały zarejestrowane (podane przez niemieckich badaczy – w spisie z WUOZ oznaczone jako archiwalne) w okolicy Sińca i Wikrowa. Neolit, czyli młodsza epoka kamienia (4500-1500 p.n.e.) przyniósł zasadnicze zmiany w życiu człowieka, z uwagi na upowszechnienie się rolnictwa i hodowli. Uprawa zbóż i konieczność przetwarzania żywności, wymusiły osiadły

tryb życia, a tym samym konieczność budowania bardziej trwałych siedzib zamieszkania. Fakt ten znalazł swoje odzwierciedlenie w znacznie większej ilości stanowisk archeologicznych pochodzących z tego okresu. Na znaleziska archeologiczne głównie w postaci pojedynczych zabytków pochodzących z neolitu natrafiono m.in.: w okolicy Srokowa, Księżego Dworu, Łęknicy i Jankowic. Wraz z końcem neolitu następuje zmiana obrządku pogrzebowego polegająca na kremacji ciał. Daje to początek nowej epoki, której wyznacznikiem było pojawienie się i upowszechnienie przedmiotów wykonanych z nowego surowca jakim był brąz. Ślady osadnictwa z młodszej epoki brązu znane są w Kolkiejmach i Srokowskim Dworze. Początek kolejnej epoki funkcjonowania grup ludzkich na terenie Polski północno-wschodniej ma miejsce ok. VI w. p.n.e. i nosi nazwę epoki żelaza. Z początku wczesnej epoki żelaza tereny te opanowała kultura kurhanów zachodniobałtyjskich, zwana tak od charakterystycznej formy pochówku. Pozostałości osadnictwa w postaci grodzisk z epoki żelaza odkryto w rejonie Wilczyn oraz Bajor. Ludność tej kultury kontynuowała ciałopalny obrządek pogrzebowy społeczeństw epoki brązu, chowając zmarłych zarówno w grobach płaskich, jak też w kurhanach. W okresie wpływów rzymskich pojawiły się nowe formy pochówku. Kultura ta była już wiązana z ludami bałtyjskimi, do których zaliczali się Prusowie. Byli to więc pierwsi, stali mieszkańcy tej ziemi, a rozwijająca się kultura we wczesnym średniowieczu określana była mianem kultury pruskiej. Okres wpływów rzymskich, przypadający na pierwsze stulecie naszej ery przejawiał się na terenie Polski północno-wschodniej rozwojem kontaktów handlowych. Na wielu terenach kontakty te potwierdzone zostały licznymi cennymi znaleziskami, głównie w postaci monet cesarstwa rzymskiego. Jak do tej pory tego typu znaleziska nie zostały odnotowane na terenie gminy. Z tego okresu pochodzi cmentarzysko w Kosakowie i Srokowskim Dworze oraz osady w Jegławkach i Wilczynach (ciągłość osadnicza). Podobnie jak w minionych epokach, również w okresie wędrówek ludów miała miejsce kontynuacja wcześniejszego osadnictwa. Prócz wcześniej istniejących osad natrafiono również na ślady siedzib ludzkich w Leśniewie i Sińcu. Nie zakłócały niczym rozwój gospodarczy doprowadził do rozwarstwienia społecznego wewnątrz poszczególnych plemion pruskich, a znaczne różnice majątkowe stały się powodem walki o władzę. Konflikty pomiędzy poszczególnymi grupami plemiennymi znalazły swoje odzwierciedlenie w powstawaniu grodzisk, czyli osad o charakterze warownym. Te formy obronne zachowane są w terenie w postaci charakterystycznych wyniesień. Pozostałości grodziska z okresu wczesnego średniowiecza znajdują się w Wilczynach (ciągłość osadnicza), cmentarzyska w Srokowskim Dworze i Srokowie oraz wiele śladów osadnictwa z tego okresu w Leśniewie, Kosakowie, Solance, Sińcu i Jankowicach. Najwięcej stanowisk archeologicznych na terenie gminy pochodzi z okresu późnego średniowiecza, w tym grodzisko w Jegławkach, które wpisane jest do rejestru zabytków.

- uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w programach rozwojowych gminy;
- powiązanie w większym stopniu ochrony dziedzictwa z turystyką;
- uwzględnienie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym;
- wykorzystanie posiadanych walorów przyrodniczych i zasobów zabytkowych dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki;
- maksymalne korzystanie z wszelkich programów pomocowych, w ramach których pozyskane zostaną środki na remont obiektów zabytkowych gminy oraz rozwój turystyki;
- zainteresowanie lokalną ofertą turystyczną i lokalnymi produktami;
- zwiększanie świadomości poprzez wydawane informatorów, folderów, publikacji;
- oznakowanie tras turystycznych pod kątem zabytków i atrakcji turystycznych;
- polityka sprzyjająca rozwojowi obszarów wiejskich;
- postępujący rozwój inicjatyw lokalnych organizacji pozarządowych mających w swoich zakresach działania m.in. troskę o zabytki i ich ochronę;
- dostępność do nowoczesnych metod badawczych i naukowych w dziedzinie rewaloryzacji i konserwacji obiektów zabytkowych;
- postępujący rozwój inicjatyw mających na względzie troskę o dziedzictwo kulturowe;
- upowszechnianie edukacji nastawionej na poszanowanie zabytków i ich ochronę;
- wzrost świadomości w widzeniu obiektu zabytkowego jako doskonałego produktu turystycznego.
- wydłużenie sezonu turystycznego;
- nagradzanie i upublicznianie pozytywnych wzorców adaptacji i konserwacji obiektów zabytkowych wprowadzający wśród właścicieli i użytkowników efekt pozytywnej rywalizacji;
- aktywność i doświadczenie władz oraz administracji samorządowej w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych.

Zagrożenia dla ochrony zabytków:

- degradacja obiektów zabytkowych przez przypadkowe działania;
- brak możliwości ochrony konserwatorskiej i wsparcia finansowego zabytków nie wpisanych do rejestru zabytków;
- postępująca degradacja wielu obiektów zabytkowych z powodu braku środków lub braku zainteresowania nimi;
- odpływ ludności, szczególnie młodzieży;
- brak odpowiednich przepisów pobudzających sponsorowanie kultury i ochrony zabytków;
- traktowanie konieczności ochrony dziedzictwa kulturowego jako problemu konfliktogennego i ograniczającego swobodę dysponowania własnością prywatną i publiczną;
- niewystarczająca współpraca państwa i samorządu terytorialnego na rzecz ochrony

Zachowane dziedzictwo kulturowe gminy akcentuje program ochrony zabytkowych zespołów dworsko-parkowych, ochrony dziedzictwa wiejskiego i ochrony alei przydrożnych.

Program ochrony zabytkowych zespołów dworsko-parkowych. Na terenie gminy występuje duża ilość dawnych majątków ziemskich obejmujących siedziby mieszkalne (pałac, dwór), założenie parkowe, folwark (często z wsią folwarczną) oraz kolonię mieszkalną. W szczególnych przypadkach były one świadomie komponowane w obrębie całych, wielohektarowych dóbr ziemskich (rozmieszczenie zespołów zabudowy, układ pól, lasów i zadrzewień, sieć alei przydrożnych). Są charakterystycznym i wyróżniającym elementem kształtowania otwartego krajobrazu i stanowią istotny zasób dla rozwoju gospodarki i turystyki.

Powaznym problemem w przypadku ochrony założeń dworsko-parkowych jest ich obecna struktura własnościowo-funkcjonalna. Zespoły, które wcześniej stanowiły integralną całość architektoniczno-krajobrazową, złożoną z rezydencji, obiektów folwarcznych i zieleni komponowanej, znajdujących się w ręku jednego właściciela, bardzo często funkcjonują obecnie jako odrębne jednostki. W takim wypadku możliwa jest ochrona pojedynczych obiektów architektury, jednak szans na ochronę pozbawione są całe zespoły wraz z ich walorami widokowo-kompozycyjnymi. Często prowadzi to do degradacji i niszczenia walorów założeń parkowych i komponowanego krajobrazu.

Program ochrony dziedzictwa wiejskiego. Dziedzictwo wiejskie gminy Srokowo obejmuje zachowane historyczne układy przestrzenne wsi, formy zagospodarowania przestrzeni wiejskiej, rozplanowanie i kształt zagród oraz tradycyjną, murowaną zabudowę. Stosunkowo dobrze i czytelnie zachowany jest sposób kształtowania i zagospodarowania przestrzeni wiejskiej. Wyrazistość i odrębność kulturowego krajobrazu wiejskiego może służyć budowaniu regionalnej tożsamości.

Program ochrony alei przydrożnych. Aleje przydrożne na terenie gminy są zachowanym, unikalnym przykładem zagospodarowania przestrzeni publicznej. Ich wielorakie funkcje (przyrodnicze, kulturowe, komunikacyjne) są aktualne do czasów dzisiejszych. Są świadectwem kompleksowego zagospodarowania przestrzeni, wyróżnikiem krajobrazu kulturowego Warmii i Mazur. W związku z rosnącym natężeniem ruchu kołowego następuje proces ich zanikania. Stąd wycinka drzew i całych alei przydrożnych (np. odcinek od Sińca do Solanki w związku z modernizacją drogi wojewódzkiej nr 650). Problemem też jest rozdział kompetencji w sprawie ochrony tego dziedzictwa, bo właściciel dróg stawia niejednokrotnie władze gminy przed faktem dokonanym. Powstaje w ten sposób konflikt interesu społecznego. Obecnie na terenie gminy w całości zachowane są: aleja lipowa od Lesieńca przez Silec do wsch. granicy gminy; aleja klonowa z Brzeźnicy do Kałek; aleja lipowa ze Srokowa do Jegławek, a dalej na niewielkim odcinku do granicy z gm. Barciany

szpaler dębów; fragment alei lipowej w okolicy wsi Jankowice z uwagi na przebiegającą granicę gminy (od strony wsi Niedziałki i Ogródki).

Program ochrony cmentarzy. Znane nam dzisiaj historyczne cmentarze, stanowiące element świadomie komponowanego krajobrazu, z zachowanymi nagrobkami oraz krzyżami i kwaterami nagrobnymi to świadectwo czasów najnowszych, głównie XIX i XX wieku.

Na terenie gminy Srokowo występują cmentarze wyznaniowe i wojenne. W pierwszej grupie wyróżnić można liczne cmentarze ewangelickie, wśród których odrębną grupę stanowią cmentarze rodowe powiązane z dawnym majątkiem ziemskim, czy większym gospodarstwem rolnym, położonym głównie na kolonii. Drugą grupę, to jest cmentarzy wojennych stanowią przede wszystkim cmentarze oraz pojedyncze mogiły z I wojny światowej, zakładane głównie w latach 20. XX w., w wyniku planowej, państwowej akcji. Większość z tych mogił, położonych w obrębie miejscowości Marszałki, już nie istnieje. Zachowały się np. mogiły w okolicy wsi Jegławki, Osikowo oraz na cmentarzach w Bajorach Wielkich, Srokowie.

Stan zachowania cmentarzy na terenie gminy jest bardzo zróżnicowany. Część cmentarzy jest zniszczona i brak jest śladów pochówków. Zazwyczaj zachowany jest układ przestrzenny, w tym przede wszystkim starodrzew, czasami funkcjonuje żywa tradycja miejsca. Często jedynym świadectwem ich obecności jest już tylko ślad na mapie, bądź formy zieleni w terenie. Do nielicznych należą przykłady odrestaurowanych i pielęgnowanych nekropoli, głównie rodowych w Brzeźnicy, Skandławkach, czy cmentarze wiejskie w miejscowości Siniec i Wyskok, uporządkowane przez obecnych mieszkańców skupionych w lokalnych stowarzyszeniach (Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Siniec „Blusztyn”, Towarzystwo Przyjaciół Wyskoku). Cmentarze wojenne w Skandławkach i Kałkach, które zniszczono po 1945r., zostały odrestaurowane i uporządkowane staraniem władz samorządowych gminy Srokowo.

V. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE (PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA), INSTRUMENTARIUM I ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU

Nadrzędnym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, jego ochrona przed degradacją oraz efektywne zarządzanie zabytkami poprzez działania dążące do poprawy ich stanu technicznego, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji. Osiągnięcie tego celu pozwoli w pełni wykorzystać potencjał związany z posiadanym lokalnym dziedzictwem kulturowym. W perspektywie wieloletniej cel nadrzędny można zrealizować poprzez priorytety:

Priorytet I. Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako elementu rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Kierunek działań: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy

Zasady oceny realizacji **Programu**, polegać mogą - zgodnie z **Ustawą** - na sporządzaniu co dwa lata przez Wójta sprawozdań z realizacji **Programu opieki nad zabytkami gminy Srokowo** i przedstawienia Radzie Gminy. Przyjmuje się poniższe wskaźniki oceniające poziom realizacji gminnego **Programu**. W ramach priorytetu I:

- Poziom wydatków budżetu gminy na realizację programu ochrony i opieki nad zabytkami.
- Wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez gminę.
- Wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych przez właścicieli zabytkowych obiektów.
- Liczba obiektów poddanych pracom zabezpieczającym przed pożarem, zniszczeniem lub kradzieżą.
- Ilość zinwentaryzowanych zabytkowych nagrobków.

W ramach priorytetu II:

- Ilość inwestycji na obszarach objętych ochroną zabytków

W ramach priorytetu III:

- Ilość opracowań umieszczonych na stronie internetowej Urzędu Gminy

INSTRUMENTARIUM REALIZACJI I ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU

W celu efektywnej realizacji **Programu** zadania w nim określone powinny być wykonywane w oparciu o następujące instrumenty:

- 1) instrumenty prawne – wynikające z przepisów ustawowych, np. uchwalenie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane przy zabytkach, aktualizacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tworzenie parków kulturowych, wykonywanie decyzji administracyjnych np. wojewódzkiego konserwatora zabytków z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami.
- 2) instrumenty finansowe – korzystanie z programów finansowanych z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe lub ulgi podatkowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych,
- 3) instrumenty koordynacji – realizacje projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami,
- 4) instrumenty społeczne – działania edukacyjne, promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, kulturą, turystyką.
- 5) instrumenty kontrolne – aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu

Programu oraz aktualizacja **Programu** związana z ustawowym czteroletnim okresem obowiązywania, a przede wszystkim związana z nowymi wymogami formalnymi dotyczącymi **Programu**, dostosowania go do nowych zapisów prawnych oraz możliwości finansowania głównie z funduszy europejskich (od 2014r. obowiązywać będą nowe zasady finansowania). Zmiany **Programu** powinny być zatwierdzane uchwałami Rady Gminy.

VI. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami, realizacja i finansowanie przez gminę zadań z zakresu ochrony zabytków

Program jest zbiorem celów dla gminy jako terytorium administracyjnego, a nie wyłącznie dla władz samorządowych, także źródła finansowania nie odnoszą się wyłącznie do środków, którymi dysponować może samorząd. Zakłada się zatem, że źródłem finansowania zadań wskazanych do realizacji w **Programie** będą m.in.:

- środki własne gminy na realizację zadań własnych;
- środki własne właścicieli obiektów zabytkowych,
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd;
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań z zakresu kultury i sztuki;
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych;
- środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Programów Operacyjnych;
- zaciągane przez samorząd kredyty bankowe na realizację określonych celów i inwestycji;
- dotacje i fundusze rządowych i pozarządowych programów pomocowych,
- składki i zbiórki publiczne;
- fundusze Unii Europejskiej;
- inne środki przewidziane prawem.

W myśl ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, obowiązek dbania o stan zabytków spoczywa na ich właścicielach. Znaczącym wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są także inne źródła dofinansowania, wśród których istotną rolę pełnią środki z budżetu państwa. Są to zarówno środki Generalnego Konserwatora Zabytków, jak i środki

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW – GM. SROKOWO

Lp	Miejscowość	Ulica	Nr	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1	Brzeźnica			Dwór	A-2998	25 stycznia 1990r.
2	Brzeźnica			Park krajobrazowy	A-3252	23 grudnia 1991r.
3	Brzeźnica			Zespół dworsko-folw. (15 obiektów)	A-3412	2 listopada 1992r.
4	Jegławki			Park	A-1500	5 grudnia 1983r.
5	Jegławki			Zespół pałacowo-folwarczny	A-3416	9 listopada 1992r.
6	Kałki			Park krajobrazowy	A-3251	23 grudnia 1991r.
7	Kałki			Pałac	A-2999	25 stycznia 1990r.
8	Kąty			Założenie dworsko-parkowe (dwór, kuźnia i park)	A-4238	14 października 2002r.
9	Kolkiejmy			Park dworski	A-1499	5 grudnia 1983r.
10	Kolkiejmy			Dwór	A-3414	5 listopada 1992r.
11	Kosakowo			Dzwonnica	A-739	10 grudnia 1967r.
12	Siniec			Park krajobrazowy	A-3347	7 kwietnia 1992r.
13	Skandławki			Park	A-3349	7 kwietnia 1992r.
14	Skandławki			Pałac wraz z najbliższym otoczeniem obejmującym działkę	A-4474	17 września 2007r.
15	Solanka			Zespół dworsko-parkowy	A-4257	2 lipca 2003r.
16	Srokowo			Układ urbanistyczny z zabudową	A-378	1 sierpnia 1957r.
17	Srokowo	Barciańska	2	Dom	A-2103	14 sierpnia 1987r.
18	Srokowo	Barciańska	4	Dom	A-374 i A-2118	1 sierpnia 1957r. 14 sierpnia 1987r.
19	Srokowo	Barciańska	5	Dom	A-373	1 sierpnia 1957r.
20	Srokowo	Barciańska	6	Dom	A-2122	14 sierpnia 1987r.
21	Srokowo	Barciańska	7	Dom	A-2123	14 sierpnia 1987r.
22	Srokowo	Barciańska	10	Dom	A-380	1 sierpnia 1957r.
23	Srokowo	Barciańska	15	Dom	A-2104	14 sierpnia 1987r.
24	Srokowo	Barciańska	17	Dom	A-2105	14 sierpnia 1987r.
25	Srokowo	Barciańska	19	Dom	A-2087	14 sierpnia 1987r.
26	Srokowo	Chopina	1	Dom	A-2124	14 sierpnia 1987r.
27	Srokowo	Chopina	2	Dom	A-2125	14 sierpnia 1987r.
28	Srokowo	Chopina	3	Dom	A-371	1 sierpnia 1957r.
29	Srokowo	Chopina	4	Dom	A-370	1 sierpnia 1957r.
30	Srokowo	Chopina	5	Dom	A-2126	14 sierpnia 1987r.
31	Srokowo	Chopina	6	Dom	A-372	1 sierpnia 1957r.
32	Srokowo	Chopina	7	Dom	A-369	1 sierpnia 1957r.
33	Srokowo	Chopina	9	Dom	A-2097	14 sierpnia 1987r.
34	Srokowo	Chopina	10	Dom	A-368	1 sierpnia 1957r.
35	Srokowo	Chopina	11	Dom	A-367	1 sierpnia 1957r.
36	Srokowo	Leśna	1	Willa	A-2095	14 sierpnia 1987r.
37	Srokowo	Lipowa		Kaplica cmentarna na cmentarzu	A-2120	14 sierpnia 1987r.
38	Srokowo	Lukowa		Kościół ewangelicko - augsburski	A-2128	14 sierpnia 1987r.

39	Srokowo	Piekarska	3	Dom	A-2116	14 sierpnia 1987r.
40	Srokowo	Piekarska	4	Dom	A-2088	14 sierpnia 1987r.
41	Srokowo	Piekarska	5	Dom plebani parafii rzym.-kat.	A-2121	14 sierpnia 1987r.
42	Srokowo	Pl. Rynkowy	1	Ratusz	A-360	1 sierpnia 1957r.
43	Srokowo	Pl. Rynkowy		Spichlerz	A-366	1 sierpnia 1957r.
44	Srokowo	Pl. Rynkowy	10	Dom	A-2090	14 sierpnia 1987r.
45	Srokowo	Pl. Rynkowy	12	Dom	A-2091	14 sierpnia 1987r.
46	Srokowo	Pl. Rynkowy	13	Dom	A-2092	14 sierpnia 1987r.
47	Srokowo	Strzelecka	1	Dom	A-2093	14 sierpnia 1987r.
48	Srokowo	Traugutta	2	Kościół Podwyższenia Św. Krzyża	A-365 i A-1166	1 sierpnia 1957r.
49	Srokowo	Traugutta	5	Dom	A-2094	14 sierpnia 1987r.
50	Srokowo	Wileńska	2	Dom	A-4017	17 listopada 1997r.
51	Srokowo	Wileńska	5	Dom	A-2106	14 sierpnia 1987r.
52	Srokowo	Wileńska	6	Dom	A-2096	14 sierpnia 1987r.
53	Srokowo	Wileńska	8	Dom	A-2086	14 sierpnia 1987r.
54	Srokowo	Wileńska	11	Dom	A-2098	14 sierpnia 1987r.
55	Srokowo			Ruiny wieży widokowej tzw. wieży Bismarcka z otoczeniem: parkiem i pamiątkowym głazem oraz z częścią działki	A-4359	27 listopada 2006r.
56	Srokowo			Obora (nie istnieje, rozebrana)	A-910	18 maja 1968r.
57	Srokowo	Pl. Rynkowy	9	Dom (nie istnieje taki adres)	A-2089	14 sierpnia 1987r.
58	Szczeciniak			Park krajobrazowy	A-3346	7 kwietnia 1992r.
59	Wikrowo			Park dworski	A-1497	5 grudnia 1983r.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Lp	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska	Nr na obszarze	Obiekt	Chronologia	Nr Rejestru	Data wpisu
1	Bajory	13-71	II	16	Grodzisko	Wczesna epoka żelaza	C-129	5.08. 1983r.
2	Jegławki	14-70	I	65	Grodzisko	Późne średniowiecze	C-207	5.02. 1996r.
3	Srokowo	15-71	I	53	nawarstwienia kulturowe starego miasta	Wczesne średniowiecze	C-167	1.09. 1992r.
4	Wilczyny	14-70	I	4	Grodzisko nasypowe	Wczesna epoka żelaza – wczesne średniowiecze	C-117	30.10. 1973r.

Załącznik nr 2
do Programu
opieki nad
zabytkami

WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH Z TERENU GMINY SROKOWO ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W EWIDENCJI WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW W OLSZTYNIE

Lp	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska	Nr na obszarze	Obiekt	Chronologia
1	Bajory Małe	13-71	IV	8	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
2	Bajory Małe	13-71	III	9	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
3	Bajory Małe	13-71	I	18	Grodzisko	Wczesna epoka żelaza
4	Bajory Małe	13-71	III	20	Osada	Wczesne średniowiecze
5	Bajory Małe	13-71	II	19	Osada	Wczesne średniowiecze
6	Bajory Wielkie	13-71	I	5	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
7	Bajory Wielkie	13-71	II	4	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
8	Bajory Wielkie	13-71	I	17	Stanowisko	Archiwalne
9	Brzeźnica	12-71	I	3	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - okres wpływów rzymskich - późne średniowiecze
10	Brzeźnica	12-71	III	2	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
11	Brzeźnica	12-71	IV	4	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
12	Brzeźnica	13-71	VII	2	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
13	Brzeźnica	12-71	II	6	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
14	Brzeźnica	13-71	IV	1	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
15	Brzeźnica	12-71	V	1	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
16	Brzeźnica	13-71	VIII	3	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
17	Chojnica	15-71	I	34	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
18	Chojnica	16-70	II	17	Ślady osadnictwa	Okres średniowiecza - okres nowożytny
19	Chojnica	16-70	III	18	Ślady osadnictwa	Okres średniowiecza - okres nowożytny
20	Jankowice	15-70	II	50	Ślady osadnictwa	Epoka kamienna
21	Jankowice	15-70	III	5	Ślady osadnictwa	Epoka kamienna
22	Jankowice	15-70	V	29	Znalezisko luźne	Epoka kamienna
23	Jankowice	15-70	IV	6	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - okres nowożytny
24	Jankowice	15-70	VI	1	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
25	Jankowice	15-70	XI	9	Osada	Późne średniowiecze
26	Jankowice	15-70	X	7	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
27	Jankowice	15-70	XIII	30	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
28	Jankowice	15-70	VIII	2	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
29	Jankowice	15-70	IX	3	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
30	Jankowice	15-70	XII	20	Osada	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze - okres nowożytny
31	Jankowice	15-70	I	49	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
32	Jankowice	15-70	VII	4	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
33	Jegławki	14-70	III	36	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
34	Jegławki	14-70	VII	34	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
35	Jegławki	14-70	VIII	35	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
36	Jegławki	14-70	X	38	Osada	Późne średniowiecze
37	Jegławki	14-70	VI	33	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
38	Jegławki	14-70	XI	39	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze

39	Jegławki	14-70	IX	37	Osada	Późne średniowiecze
40	Jegławki	14-70	V	11	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
41	Jegławki	14-70	II	66	Osada	Wczesna epoka żelaza
42	Jegławki	14-70	IV	32	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
43	Kalki	13-70	I	11	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
44	Kąty	16-70	II	19	Ślady osadnictwa	Neolit
45	Kąty	16-70	I	7	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
46	Kolkiejmy	14-7-	I	64	Znalezisko luźne	Epoka brązu
47	Kolkiejmy	14-70	II	54	Ślady osadnictwa	Okres starożytny
48	Kolkiejmy	14-70	III	53	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
49	Kosakowo	14-70	XII	57	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
50	Kosakowo	14-70	I	71	Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich
51	Kosakowo	15-70	XVI	47	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
52	Kosakowo	14-70	VIII	9	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
53	Kosakowo	14-70	XV	14	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
54	Kosakowo	14-70	XI	56	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
55	Kosakowo	14-70	X	42	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
56	Kosakowo	14-70	IV	1	Osada	Późne średniowiecze
57	Kosakowo	14-70	V	3	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
58	Kosakowo	14-70	XIV	13	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
59	Kosakowo	14-70	VI	6	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
60	Kosakowo	14-70	XIII	12	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
61	Kosakowo	14-70	IX	40	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
62	Kosakowo	14-70	VII	10	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
63	Kosakowo	14-70	II	41	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
64	Kosakowo	14-70	III	2	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
65	Księży Dwór	15-71	I	56	Osada (n), cmentarzysko (owr)	Neolit - okres wpływów rzymskich
66	Leśniewo	15-71	XI	44	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
67	Leśniewo	15-71	XII	45	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
68	Leśniewo	15-71	X	46	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
69	Leśniewo	15-71	XX	2	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
70	Leśniewo	15-71	VI	3	Osada	Okres wpływów rzymskich - późne średniowiecze
71	Leśniewo	15-71	I	57	Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich
72	Leśniewo	15-71	II	58	Osada	Okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze
73	Leśniewo	15-71	III,IV	59-60	Znalezisko luźne	Okres wpływów rzymskich
74	Leśniewo	15-71	XVII	25	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
75	Leśniewo	15-71	XVIII	26	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
76	Leśniewo	15-71	XIX	38	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
77	Leśniewo	15-71	XXI	40	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
78	Leśniewo	15-71	V	39	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
79	Leśniewo	15-71	XIII	19	Ślady osadnictwa (st), osada (pśr)	Późne średniowiecze

80	Leśniewo	15-71	XIV	22	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
81	Leśniewo	15-71	XV	23	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
82	Leśniewo	15-71	XVI	24	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
83	Leśniewo	15-71	IX	4	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
84	Leśniewo	15-71	VII	37	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
85	Leśniewo	15-71	VIII	16	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
86	Leśny Rów	15-71	IV	28	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
87	Leśny Rów	15-71	V	5	Osada	Późne średniowiecze
88	Leśny Rów	15-71	VI	14	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
89	Leśny Rów	15-71	III	43	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
90	Leśny Rów	15-71	II	30	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
91	Leśny Rów	15-71	I	20	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
92	Łęknica	13-70	I	7	Ślady osadnictwa	Epoka kamienna - okres starożytny - późne średniowiecze
93	Łęknica	13-70	IV	12	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
94	Łęknica	13-70	III	9	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
95	Łęknica	13-70	V	13	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
96	Łęknica	13-70	II	2	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
97	Łęknica	13-70	VI	1	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
98	Silec	15-71	I	29	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
99	Siniec	16-70	XIV	20	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
100	Siniec	16-71	IX	11	Osada (owr), ślady osadnictwa (now)	Okres wpływów rzymskich - okres nowożytny
101	Siniec	16-71	V	5	Ślady osadnictwa	Okres wpływów rzymskich
102	Siniec	16-71	XI	13	Ślady osadnictwa	Paleolit/mezolit
103	Siniec	16-71	I	1	Ślady osadnictwa	Paleolit/mezolit - okres średniowiecza
104	Siniec	16-71	VII	9	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - okres nowożytny
105	Siniec	16-71	III	3	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - okres wpływów rzymskich
106	Siniec	16-71	X	12	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - okres nowożytny
107	Siniec	16-71	II	2	Ślady osadnictwa	Okres starożytny
108	Siniec	16-71	VI	8	Ślady osadnictwa	Okres średniowiecza - okres nowożytny
109	Siniec	16-71	XIII	30	Ślady osadnictwa	Okres średniowiecza
110	Siniec	16-71	VIII	10	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - okres nowożytny
111	Siniec	16-71	XII	29	Ślady osadnictwa (wśr), osada (now)	Wczesne średniowiecze - okres nowożytny
112	Siniec	16-71	IV	4	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
113	Skandławki	13-70	II	6	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
114	Skandławki	14-70	III	55	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
115	Skandławki	13-70	I	8	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
116	Solanka	16-71	V	16	Osada	Okres nowożytny
117	Solanka	16-71	VII	18	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - wczesne średniowiecze - okres

					(now)	nowożytny
118	Solanka	16-71	VI	17	Ślady osadnictwa	Okres starożytny
119	Solanka	16-71	II	7	Grodzisko	Okres średniowiecza
120	Solanka	16-71	VIII	19	Osada	Okres średniowiecza - okres nowożytny
121	Solanka	16-71	III	14	Ślady osadnictwa	Okres średniowiecza
122	Solanka	16-71	I	6	Grodzisko	Okres średniowiecza
123	Solanka	16-71	IV	15	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - okres nowożytny
124	Srokowo	15-71	II	54	Znalezisko luźne	Neolit
125	Srokowo	15-71	XV	6	Ślady osadnictwa	Okres nowożytny
126	Srokowo	15-71	III	55	Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze
127	Srokowo	15-71	XXIV	42	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
128	Srokowo	15-71	XXIII	41	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
129	Srokowo	14-71	VIII	19	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
130	Srokowo	14-71	X	23	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
131	Srokowo	14-71	IX	20	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
132	Srokowo	15-71	XVI	7	Osada, ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
133	Srokowo	15-71	XVII	12	Osada	Późne średniowiecze
134	Srokowo	15-71	XIV	1	Osada	Późne średniowiecze
135	Srokowo	15-71	XVIII	13	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
136	Srokowo	15-71	XX	18	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
137	Srokowo	15-71	XXI	21	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
138	Srokowo	14-71	VII	15	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
139	Srokowo	15-71	XXVIII	51	Osada (pśr), ślady osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny
140	Srokowo	15-71	XXIX	52	Osada	Późne średniowiecze
141	Srokowo	15-71	XXII	36	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
142	Srokowo	14-71	VI	14	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
143	Srokowo	14-71	V	13	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
144	Srokowo	14-71	IV	12	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
145	Srokowo	15-71	XI	17	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - wczesne - późne średniowiecze
146	Srokowo	15-71	XIII	48	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze - okres nowożytny
147	Srokowo	15-71	XXV	27	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
148	Srokowo	15-71	XII	47	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - wczesne średniowiecze
149	Srokowo	15-71	XIX	15	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
150	Srokowo	15-71	XXVI	49	Ślady osadnictwa (wśr), osada (pśr)	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
151	Srokowo	15-71	XXVII	50	Ślady osadnictwa (wśr), osada (pśr)	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
152	Srokowski Dwór	14-71	I, II	24, 25	Cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze
153	Srokowski Dwór	14-71	IV	21	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze
154	Srokowski	14-71	V	16	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze

155	Srokowski Dwór	14-71	III	18	Znalezisko luźne	Wczesna epoka brązu
156	Stare Jegławki	14-70	I	67	Osada	Epoka żelaza - okres wpływów rzymskich
157	Wikrowo	14-70	I	24	Ślady osadnictwa	Mezolit/neolit
158	Wikrowo	14-70	III	23	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
159	Wikrowo	14-70	IV	22	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
160	Wikrowo	14-70	II	21	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
161	Wilcza Wólka	14-70	I, II	72-73	Osada	Epoka żelaza
162	Wilczyny	13-70	XIII	14	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
163	Wilczyny	14-70	III	68	Osada	Epoka żelaza - wczesne średniowiecze
164	Wilczyny	14-71	XIV	17	Ślady osadnictwa	Epoka żelaza - okres starożytny
165	Wilczyny	14-70	IV	69	Osada	Okres wpływów rzymskich - wczesne średniowiecze
166	Wilczyny	14-70	XI	8	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
167	Wilczyny	14-70	X	61	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
168	Wilczyny	14-70	VIII	60	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
169	Wilczyny	14-70	VII	62	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
170	Wilczyny	14-70	V	5	Osada (pśr), ślady osadnictwa (now)	Późne średniowiecze - okres nowożytny
171	Wilczyny	14-70	XII	7	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze
172	Wilczyny	14-70	IX	58	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze - późne średniowiecze
173	Wilczyny	14-70	VI	59	Osada	Wczesne średniowiecze
174	Wyskok	12-71	I	5	Ślady osadnictwa	Okres starożytny - późne średniowiecze - okres nowożytny
175	Wyskok	13-71	II	10	Ślady osadnictwa	Wczesne średniowiecze
176	Wysoka Góra	14-71	I	11	Ślady osadnictwa	Późne średniowiecze

WYKAZ CMENTARZY NA TERENIE GMINY SROKOWO ZNAJDUJĄCYCH SIĘ Z EWIDENCJI WKZ W OLSZTYNIE

L.p.	MIEJSCOWOŚĆ	LOKALIZACJA
1.	Bajory Małe	na południowym skraju wsi, przy drodze do wsi Marszałki; działka nr 289
2.	Bajory Wielkie	ok. 200 m na zachód od wsi, za szkołą; działka nr 23
3.	Bajory Wielkie	ok. 1 km na zachód od wsi, za kanałem; działka nr 3052/4
4.	Brzeźnica	ok. 2 km na południe od wsi, przy drodze do Bajor Wielkich; działka nr 3006/2
5.	Brzeźnica	ok. 600 m na południowy-zachód od wsi, w kierunku wsi Kałki; działka nr 32
6.	Chojnica	<i>ok. 1 km na południowy - zachód od wsi, w polu (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 5
7.	Chojnica	ok. 1 km na południowy-wschód od wsi, na zach. skraju kępy drzew w polu; działka nr 5
8.	Jankowice	na południowo-wschodnim skraju wsi; działka nr 58/1
9.	Jegławki	<i>na południowym skraju parku dworskiego, przy strudze (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 11/47
10.	Jegławki	na południowo-wschodnim skraju wsi; działka nr 401
11.	Kałki	ok. 1,5 km na południe od wsi, na skraju lasu przy zabytkowym dębie (mogiła wojenna z 1914r.); działka nr 3015/1
12.	Kosakowo	ok. 400 m na północny-wschód od wsi; w północnej części zagajnika; działka nr 126
13.	Księży Dwór	ok. 100 m na wschód od wsi; działka nr 184/1
14.	Księży Dwór	<i>ok. 100 m na północny-wschód od gospodarstwa, w polu (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 168/3 i 170/3
15.	Leśniewo	ok. 300 m na zachód od wsi, przy wieży telefonii komórkowej; działka nr 100/1
16.	Leśniewo	ok. 350 m na zachód od wsi, w polu, nieopodal wieży telefonii komórkowej; działka nr 100/2
17.	Leśniewo Kolonia	<i>na zachodnim skraju kolonii wsi (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 401/17 i 401/18
18.	Leśny Rów	na zachodnim skraju wsi; działka nr 88
19.	Leśny Rów	ok. 300 m na południowy-zachód, przy szutrowej drodze; działka nr 12
20.	Leśny Rów	<i>ok. 400 m na południe od wsi (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 45/5
21.	Łęknica	na południowy-zachód od wsi, przy drodze leśnej do wsi Skandławki; działka nr 93
22.	Łęknica	ok. 700 m na południe od wsi, przy asfaltowej drodze w kierunku Srokowa u zbiegu z leśną drogą (d. nasypu kolei wąskotorowej); działka nr 3037/3
23.	Łesk	<i>ok. 700 m na wschód od wsi, w polu (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie);</i> działka nr 406
24.	Marszałki	<i>ok. 100 m na północ od leśniczówki; działka nr 3109/4</i>

25.	Osikowo	ok. 400 m na wschód od wsi, w lesie przy szutrowej drodze; działka nr 3087/1
26.	Silec	ok. 200 m na północ od wsi, przy asfaltowej drodze; działka nr 6
27.	Silec	ok. 500 m na południe od wsi, w polu; działka nr 186/2
28.	Siniec	ok. 500 m na północ od wsi; działka nr 400
29.	Skandławki	ok. 1 km na zachód od wsi; działka nr 8/23 i 8/25
30.	Solanka	ok. 200 m na zachód od wsi, w polu; działka nr 1/10
31.	Solanka	<i>ok. 1km na zachód od wsi</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 5
32.	Srokowo	ul. Barciańska, przy rozwidleniu dróg do Jankowic i Barcian; działka nr 623
33.	Srokowo	ul. Łąkowa, w kierunku wsi Leśny Rów; działka nr 74
34.	Srokowo	ul. Lipowa, w północnej części miejscowości; działka nr 959
35.	Srokowski Dwór	ok. 100 m na południe od zabudowań gospodarczych; działka nr 95
36.	Suchodoły	ok. 300 m na północ od zabudowań; działka nr 1/2
37.	Szczeciniak	ok. 1 km na południowy-zachód od wsi; działka nr 124
38.	Wilczyny	<i>ok. 250 m na północ od wsi, w lesie</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3082/13
39.	Wilczyny	ok. 500 m na wschód od wsi, na skraju lasu przy drodze do Srokowa; działka nr 3090/1
40.	Wilczyny	<i>ok. 500 m na północ od wsi, w lesie</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3082/13
41.	Wilczyny	<i>ok. 2 km na południowy-zachód od wsi, wśród łąk</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 215
42.	Wilczyny	<i>ok. 1 km na zachód od wsi</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 4/3
43.	Wyskok	ok. 200 m na północ od wsi Bajory Gaj; działka nr 3008/1
44.	Wyskok	na południowym skraju wsi; działka nr 75/1
45.	Wysoka Góra	<i>ok. 200 m na zachód od wsi</i> (cmentarz nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3/62 i 89

46.	Jegławki	Mogiła wojenna z 1914r., po lewej stronie szosy z Jegławek do Barcian; działka nr 26/1
47.	Kaczory	Cmentarz przy szosie z Leśniewa do Węgorzewa, nieopodal kanału mazurskiego (nie istnieje, pozostał drzewostan); działka nr 315/5
48.	Kaczory	Cmentarz przy polnej drodze ok. 300 m na południe od wsi (nie istnieje, pozostał drzewostan); działka nr 335
49.	Kalki	Mogiła wojenna z 1914r., w lesie ok.2 km od wsi (nie istnieje, brak śladów w terenie)
50.	Kalki	Cmentarz wojenny z I wojny światowej, w lesie ok. 3 km na zachód od wsi; działka nr 3012
51.	Marszałki	Mogiła wojenna z 1914r., ok. 200 m na północ od cmentarza wiejskiego (nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3110/3
52.	Marszałki	Mogiła (zbiorowa) wojenna z 1914r., ok. 100 m na północ od cmentarza (nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3125/2
53.	Marszałki	Mogiła wojenna z 1914r., przy kanale mazurskim ok. 150 m od drewnianego mostku (nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 3108/2
54.	Marszałki	Mogiła wojenna z 1914r., ok. 1 km od wsi, przy drodze do miejscowości Bajory Małe (nie istnieje, brak śladów w terenie);
55.	Mintowo	Cmentarz przy polnej drodze, na skraju lasu; miejscowość nie istnieje; działka nr 3025
56.	Młynowo	Cmentarz przy strumyku Liwna i szosie do Srokowa; działka nr
57.	Oparczyska	Cmentarz w lesie na południe od parkingu leśnego i skrzyżowania szosy z drogą polną; miejscowość nie istnieje; działka nr 3096/2
58.	Osikowo	Mogiła wojenna z 1914r., w lesie ok. 1 km od wsi; działka nr 3086/2
59.	Pieczarki	Cmentarz ok. 100 m na południe od wsi, przy drodze polnej do Srokowa; działka nr 65
60.	Podlasie	Cmentarz ok. 500 m na południe od wsi; działka nr 196
61.	Silec	Cmentarz we wsi, przy drodze do Podlasia; działka nr 109
62.	Sińczyk	Cmentarz na skraju lasu, ok. 300 m od zabudowań; działka nr 3181
63.	Skandławki	Cmentarz rodowy, w lesie przy polnej drodze do Kolkiejm; działka nr 19/10
64.	Skandławki	Cmentarz wojenny z I wojny światowej, w lesie przy polnej drodze do Kolkiejm (nie istnieje, brak śladów w terenie); działka nr 19/10
65.	Skandławki	Cmentarz wojenny z I wojny światowej, 1 km na zach. od wsi; działka nr 2
66.	Solanka	Cmentarz ok. 1 km na południowy - wschód od wsi; działka nr 32
67.	Srokowo ul. Barciańska 36	Cmentarz na północ od gospodarstwa położonego na kolonii Srokowa w kierunku Barcian; działka nr 623
68.	Wałdowo	Cmentarz na skraju lasu, na południe od nieistniejącej wsi, nieopodal ruin leśniczówki; działka nr 3061/2
69.	Wikrowo	Cmentarz na skraju lasu, ok. 1,5 km na południowy - zachód od wsi; działka nr 18/6
70.	Złote Pole	Cmentarz ok.100 m od drogi Jankowice-Srokowo i 500 m od zabudowań; działka nr 88

GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	ADRES
Gmina Srokowo	Śluzy na kanale mazurskim: Bajory Małe, Bajory Wielkie, Leśniewo Dolne, Leśniewo Górne	-
Bajory Małe	Dom	2
Bajory Małe	Dom	9
Bajory Małe	Obora	9
Bajory Małe	Dom	10
Bajory Wielkie	Dom podcieniowy	1
Bajory Wielkie	Obora	1
Bajory Wielkie	Szkoła, ob. budynek mieszkalny	6
Brzeźnica-Kalki	Most nad kanałem mazurskim	-
Chojnica	Dwór z parkiem i spichlerzem	-
Jankowice	Dom	1
Jankowice	Dom	5
Jankowice	Dom i budynek gospodarczy	16
Jankowice	Dom	17
Jankowice	Dom	20
Jegławki	Chałupa drewniana	-
Jegławki	Kamień ku czci poległych w I wojnie światowej	-
Jegławki	Dom	20
Jegławki	Dom	21
Jegławki	Gospoda, ob. dom mieszkalny	26
Kalki	Zespół folwarczny z podwórzem i 4. budynkami (stajnią - ob. oborą, stodołą, oborą oraz kuźnią-wiatą-stelmacharnią)	-
Kąty	Zespół folwarczny z podwórzem ze stawem i 2. budynkami (stodołą oraz czworakiem - ob. dom mieszkalny)	-
Kosakowo	Karczma z zajazdem, ob. dom mieszkalny	24
Księży Dwór	Dwór	-
Księży Dwór	Aleja prowadząca do dworu	-
Lesieniec	Dom	2
Leśniewo	Dom i budynek gospodarczy	5
Leśniewo	Dom	6
Leśniewo	Dom	9
Leśniewo	Dom i dwa budynki gospodarcze	13
Leśniewo	Dom	18
Leśny Rów	Dom i dwa budynki gospodarcze	1
Leśny Rów	Dom i dwa budynki gospodarcze	2
Leśny Rów	Dom i dwa budynki gospodarcze	16
Leśny Rów	Dom	17
Łęknica	Szkoła - ob. budynek mieszkalny	-
Łęknica	Dom	9
Łęknica	Budynek gospodarczy	9
Łęknica	Zespół folwarczny z domem i 2. budynkami gospodarczymi	12
Łęknica	Dom	14
Łęknica	Zespół folwarczny z domem i 4. budynkami gospodarczymi	15
Młynowo	Dom	1
Osikowo	Dom i budynek gospodarczy	2
Pyszki	Dom	1
Ryplawki	Dom	2

Silec	Dom	3
Silec	Dom	4
Silec	Dom	8
Silec	Dom	19
Silec	Dom	25
Silec	Dom	29
Silec	Dom	30
Silec	Dom	32
Silec	Dom	33
Silec	Dom	34
Silec	Dom	35
Silec	Dom	36
Silec	Dom	37
Siniec	Zespół dworsko-folwarczny z bramą wjazdową, dworem, rządówką, budynkami gospodarczymi, brukowaną drogą, podwórzem i dawnymi domami robotników folwarcznych	-
Siniec	Aleja brzoza do cegielni	-
Siniec	Dom w zespole dawnej cegielni	-
Siniec	Transformator w zespole dawnej cegielni	-
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	1
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	3
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	4
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	5
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	6
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	7
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	38
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	39
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	41
Siniec	Dom z częścią gospodarczą	42
Solanka	Dwór i brama wjazdowa do zespołu	-
Srokowo	Kamienica	ul. Barciańska 1
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 3
Srokowo	Piekarnia, ob. budynek gospodarczy	ul. Barciańska 3
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 8
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 11
Srokowo	Dom i budynek gospodarczy	ul. Barciańska 13
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 14
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 16
Srokowo	Dom i budynek gospodarczy	ul. Barciańska 23
Srokowo	Dom	ul. Barciańska 27
Srokowo	Dom i budynek gospodarczy	ul. Barciańska 28
Srokowo	Kamienica	ul. Kętrzyńska 3
Srokowo	Kamienica	ul. Kętrzyńska 6
Srokowo	Kamienica	ul. Kętrzyńska 7
Srokowo	Spichlerz	ul. Kętrzyńska 7A
Srokowo	Poczta i budynek gospodarczy	ul. Kętrzyńska 8
Srokowo	Dom i budynek gospodarczy	ul. Kętrzyńska 9
Srokowo	Dom	ul. Kętrzyńska 10
Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 1
Srokowo	Kamienica	ul. Kwiatowa 2

Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 3
Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 4
Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 5
Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 6
Srokowo	Dom	ul. Kwiatowa 7
Srokowo	Kamienica	ul. Ludowa 1
Srokowo	Dom	ul. Ludowa 3
Srokowo	Dom	ul. Łąkowa 1
Srokowo	Dom	ul. Łąkowa 3
Srokowo	Kamienica	ul. Parkowa 1
Srokowo	Kamienica	pl. Rynkowy 7
Srokowo	Kamienica	pl. Rynkowy 8
Srokowo	Budynek gospodarczy	pl. Rynkowy 13
Srokowo	Dom	ul. Słoneczna 1
Srokowo	Dom i budynek gospodarczy	ul. Słoneczna 2
Srokowo	Szkoła z salą gimnastyczną	ul. Szkolna 3
Srokowo	Dom	ul. Szkolna 8
Srokowo	Dom	ul. Szkolna 9
Srokowo	Dom	ul. Szkolna 10
Srokowo	Dom	ul. Szkolna 11
Srokowo	Budynek gospodarczy, ob. sklep	ul. Traugutta 2A
Srokowo	Spichlerz	ul. Wileńska
Srokowo	Dom	ul. Wileńska 3
Srokowo	Dom	ul. Wileńska 7
Srokowo	Kamienica	ul. Wileńska 9
Srokowo	Dom	ul. Wileńska 10
Srokowo	Dom	ul. Zielona 2
Srokowo	Bruk na tyłach ulicy Wileńskiej	-
Srokowo	Bruk ulicy Ludowej	ul. Ludowa
Srokowo	Bruk ulicy Wiejskiej	ul. Wiejska
Srokowo	Bruk uliczki gospodarczej przy młynie	-
Srokowo	Bruk uliczki pomiędzy ul. Wileńska a Słoneczną	-
Szczeciniak	Kolonia mieszkalna rob. folw., ob. domy nr 3, 5, 6, 7, 8	-
Wikrowo	Obora w zespole dworsko-folwarcznym	-
Wikrowo	Dojazd (brukowany) do zespołu dworskiego	-
Wilcza Wólka	Zagroda z domem, stodołą, oborą i chlewem	2
Wilczyny	Dom	13
Wilczyny	Dom	15
Wilczyny	Dom	17
Wilczyny	Dom	24
Wyskok	Dom	1
Wyskok	Dom	2
Wyskok	Dom	10
Wyskok	Dom	11
Wyskok	Dom	18
Wyskok	Dom	19
Złote Pole	Dworek	1
Złote Pole	Dom i budynek gospodarczy	2
Gmina Srokowo	Aleja klonowa Brzeźnica – Kałki	Droga powiatowa nr 1723 N
Gmina Srokowo	Aleja lipowa Jankowice - Ogródki (na odcinku ok. 1km,	Droga powiatowa nr 1719 N

	tylko do granicy gminy)	
Gmina Srokowo	Aleja lipowa Jankowice - Winda (ok. 1km, tylko do granicy gminy)	Droga powiatowa nr 1719 N (1584 N)
Gmina Srokowo	Aleja lipowa z domieszkami Jegławki-Kosakowo-Srokowo	Droga nr 650 N (nr 590)
Gmina Srokowo	Aleja lipowa Lesieniec - Silec - granica gminy	Droga powiatowa nr 1602 N
<i>Gmina Srokowo</i>	<i>Aleja lipowa z domieszkami (w trakcie modernizacji drogi w 2012r. wycięto wszystkie drzewa na odcinku od Solanki do granicy gminy z Nową Różanką i dalej, zachowany tylko odcinek w Sińcu)</i>	<i>Droga powiatowa nr 1725 N (woj. nr 650) Srokowo - Solanka - Siniec - granica gminy</i>
Srokowo	Aleja przy drodze do cmentarza	ul. Lipowa
Gmina Srokowo	Aleja jesionowa Srokowo - Srokowski Dwór	Droga powiatowa nr 1711 N
<i>Gmina Srokowo</i>	<i>Aleja grabowa (prawie całkowicie wycięta podczas modernizacji drogi, pozostało jedynie kilka drzew)</i>	<i>Droga powiatowa nr 1711 N Srokowski Dwór - Wilczyny</i>
<i>Gmina Srokowo</i>	<i>Aleja brzoźowa (wycięta, pozostały pojedyncze drzewa)</i>	<i>droga do Wilczej Wólki</i>